Της Μαριάννας Μαστροσταμάτη . Παράγοντες οι οποίοι συντέλεσαν στη συγκρότηση άτυπων ομάδων που διασπούσαν τη συνοχή του κοινωνικού σώματος ήταν: η ιδιαίτερη καταγωγή των μεταναστών που εγκαταστάθηκαν στα Αλάτσατα, η οικογενειακή ιστορία (τζάκια), η επαγγελματική δραστηριότητα που χαρακτήριζε και την οικονομική κατάσταση, και τέλος η μόρφωση. Ήδη στις αρχές του 19ου αιώνα παρατηρήθηκαν οι πρώτες ενδοκοινοτικές διαμάχες μεταξύ των στρωμάτων που έλεγχαν τη διοίκηση της κοινότητας και των ανερχόμενων αστικού χαρακτήρα εμπορικών στρωμάτων. Οι τελευταίοι είχαν και την υποστήριξη των λαϊκών στρωμάτων, που στην πλειονότητά τους ήταν εργάτες και γεωργοί. Οι εκπρόσωποι των παραδοσιακά μεγάλων οικογενειών, κατοικούσαν κοντά στους ναούς των τριών ενοριών ή οι ναοί κτίζονταν κοντά στα σπίτια των μεγάλων οικογενειών αφού ο ναός αποτελούσε το κέντρο της κοινωνικής και θρησκευτικής ζωής του τόπου.

Στα Μεσοχωριανά που χρονικά κτίζονται αργότερα, κατοικούν έμποροι και επιχειρηματίες, οι οποίοι διέθεταν οικονομική επιφάνεια, αλλά στερούνταν κοινωνικού κύρους. Η ευεργεσία αποτέλεσε στρατηγική απόκτησης κοινωνικού κύρους, ενώ ταυτόχρονα λειτούργησε συνεκτικά για το κοινωνικό σώμα, προβάλλοντας έτσι τους ευεργέτες ως τοπικούς ήρωες και ως πρότυπα συμπεριφοράς.

Οι « μαχαλάδες » (γειτονιές) που υιοθετούσαν το επίθετο μιας οικογένειας ήταν δρόμοι ή οικοδομικά τετράγωνα όπου σε όμορη γειτνίαση έκτιζαν τα σπίτια τους τα μέλη της ίδιας μεγάλης οικογένειας. Τέλος η συνοικία του «Αρβανίτικου» δήλωνε την ηπειρώτικη καταγωγή των κατοίκων, της «Τζουμαγιάς» τη σλάβικη και τα «Νταμάκια» τη γειτονιά με τις μικρές ιδιοκτησίες.

Η αρχιτεκτονική των σπιτιών τηρούσε την τοποθέτηση του κτιρίου στο δρόμο και την αυλή πίσω από αυτό με ψηλό μαντρότοιχο. Τα δίπατα με κλειστά μπαλκόνια (σαχνισιά) που στηρίζονταν σε περίτεχνα φουρούσια στον επάνω όροφο και μαγαζιά στο ισόγειο ήταν ενδεικτικά τα σπίτια εκείνων που ανήκαν σε μια εύρωστη οικονομικά τάξη. Η μεγάλες πόρτες στο στάβλο (πορτάρες), που οδηγούσαν στο δρόμο και χρησίμευαν στη διέλευση αλόγου με άμαξα, ήταν επίσης σύνηθες στοιχείο αυτών των σπιτιών. Τα μονώροφα, χαμηλά σπίτια με μικρή αυλή στο πίσω μέρος ήταν ενδεικτικά οι ιδιοκτησίες των ασθενέστερων οικονομικά ομάδων.

Η αυθαιρεσία στη ρυμοτομία είναι χαρακτηριστική σε ορισμένα μέρη της πόλης που οι ιδιοκτησίες φαίνεται να εκμεταλλεύονται δημόσιο χώρο. Στενά αδιέξοδα σοκάκια και σπίτια που δεν ακολουθούν την οικοδομική γραμμή, μοιάζουν να κυνηγούν την « πρώτη θέση » στη θέα ενός κεντρικού δρόμου όπου τα τεκταινόμενα εκεί αφορούν όλους ανεξαρτήτως κοινωνικής τάξης.

Βιβλιογραφία

- Κωνσταντίνος Ι. Γκαρμάτης - Μαριάννα Ν. Μαστροσταμάτη: "Μετά τα Αλάτσατα. Οι Αλατσατιανοί ανά τον κόσμο" Α' έκδοση: Σύλλογος Αλατσατιανών "Τα Εισόδια της Θεοτόκου", Αθήνα 2007, ISBN 978-960-87159-1-2

- Φάνης Ν. Κλεάνθης: Αλάτσατα η Χαμένη Πατρίδα μου, Β' έκδοση: Σύλλογος Αλατσατιανών "Τα Εισόδια της Θεοτόκου", Αθήνα 2003, ISBN 960-87159-0-3

- Βλάμος Α. Κωνσταντίνος, Οικονόμος: Τα Αλάτσατα της Ιωνικής ή Ερυθραίας Χερσονήσου 1640-1914, Α' έκδοση: Μιχ. Τριανταφύλλου, Θεσσαλονίκη 1946